

FASCINANTNI ARHEOLOŠKI NALAZI NA MLJETU

Novo istraživanje otkriva kako u podmorju POLAČA danas leže palača, bazilika, pristanište za brodove i ribnjak

Hrvatski su arheolozi, u suradnji s kolegama iz Njemačke i Slovačke, istraživali područje Polača na otoku Mljetu. O svemu nam je više detalja rekao arheolog Hrvatskog restauratorskog zavoda, Igor Miholjek

Piše **Ahmet Kalajdžić**

FOTO IGOR MIHOLJEK, JERKO MACURA, SARA POPOVIĆ, PAVLE DUGONJIĆ

Uvala Polače i područje podvodnog arheo-istraživanja

Arheološki nalazi pronađeni tijekom istraživanja

Akvatorij Južnog Jadrana i ove je godine ugostio vodeće hrvatske podmorske arheologe. Pod vodstvom višeg konzervatora, arheologa Igora Miholjeka s Odjela za podvodnu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda, ovaj je put istraživačka lokacija bilo podmorje kasnoantičke palače u Polačama na otoku Mljetu. Arheološka zona je, osim same palače, obuhvaćala i dvije ranokršćanske bazilike iz 5. i 6. stoljeća te ostatke termi i gospodarskih objekata, kao i dio arhitekture koja se danas nalazi u moru. Riječ je o pristaništu i operativnoj obali te ribnjaku, a istraživanje je realizirano u suradnji s njemačkom udrugom za promicanje i razvoj podvodne arheologije DEGUWA (Deutsche Gesellschaft zur Förderung der Unterwasserarchäologie e.V.) te slovačkim arheolozima sa Sveučilišta iz Trnave i Instituta za arheologiju iz Nitre. Sudionici iz Hrvat-

ske bili su mljetski Ronilački centar Aquatica - Mljet i zagrebačka tvrtka NavArchos, dok su financijska sredstva za istraživanje osigurali naše Ministarstvo kulture i medija RH, DEGUWA i Sveučilište iz Trnave.

DETALJNIJE ISTRAŽIVANJE RIBNJAKA

“Prva su istraživanja podmorja kasnoantičke palače provedena sedamdesetih godina 20. stoljeća, kad je utvrđeno postojanje pristaništa i operativne obale. Ti su objekti građeni od više-manje nepravilnih kamenih blokova različitih dimenzija te ostataka uporabnih keramičkih predmeta (ulomci amfora, krovnog pokrova i slično) koji su nasipani u more čineći pravilnu pravokutnu strukturu koja je relativno jednostavne arhitekture te pogodna za pristajanje i manipulaciju pri ukrcaju i iskrcaju brodova, a danas je na 1,8 m dubine”, priča Miholjek i dodaje kako neki raniji auto-

Miholjek podsjeća kako je u podmorju otoka Mljeta, u posljednjih 15 godina, uz deset od prije poznatih brodoloma, pronađeno još 20. Šesnaest brodoloma pripada periodu funkcioniranja cijelog kompleksa, palače, bazilika i ostalih objekata. Zasad se može zaključiti kako su pristanište s operativnom obalom i ribnjak građeni te korišteni tijekom kasne antike, kao i da su sastavni dio kompleksa palače. No, uvjeren sam da će istraživanja koja slijede donijeti i nove spoznaje.

ri govore da je riječ o izvlačilištu brodova. "Uz osnovnu je dokumentaciju načinjena i jedna arheološka sonda južno od pristaništa, na mjestu gdje danas pristaje brod koji povezuje Mljet s ostalim otocima i Dubrovnikom. Iako postoje tragovi građevina iz starijih perioda (2.st.), pokretni nalazi pronađeni pri istraživanju potvrđuju gradnju palače i njezinog intenzivnog života na tom području, u razdoblju od 4. do 7. stoljeća. Ciljani pregled radi utvrđivanja mogućih novih nalazišta (tzv. rekognosciranje) cijele uvala Polače proveden je 2012. godine te je dokumentirana prirodna pličina dužine 200 metara koja dijelu uvalu

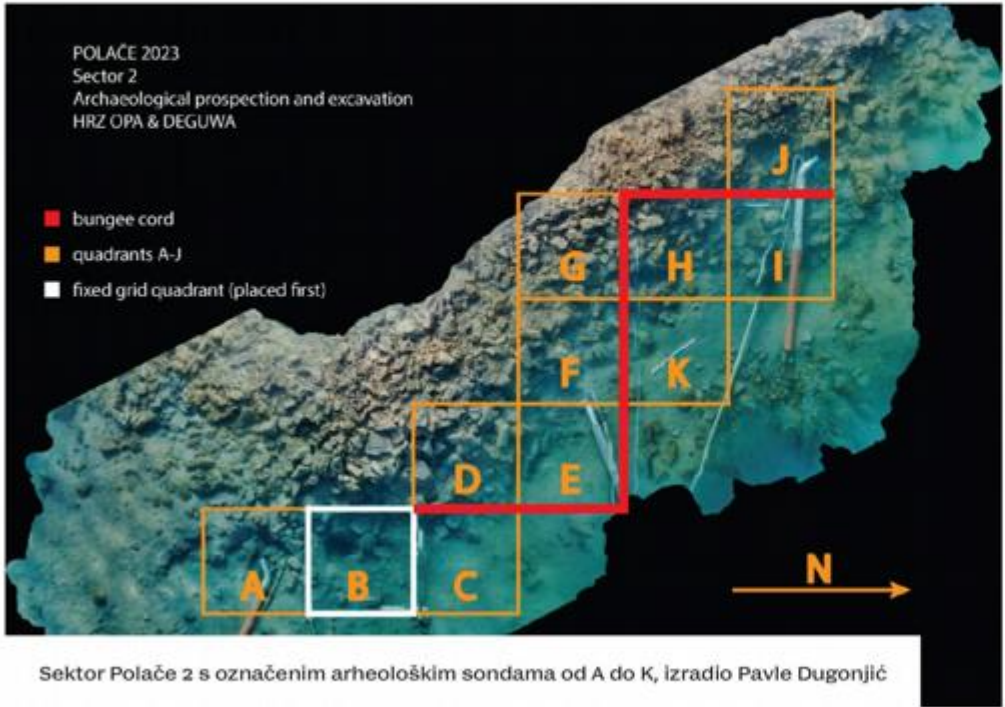
i zapadniji dio čini još sigurnijim za sidrenje brodova. Iako se nalazi na četiri metra dubine, što nam govori da nikako nije mogla biti dio kopna, zasigurno je prepoznata u kasnoj antici kao prirodna barijera koja uvalu za vrijeme nevremena čini mirnijom. Pronađeni pokretni nalazi na dnu, u korelaciji su s nalazima pronađenim na kopnu. Nakon niza godina, nastavljena su arheološka rekognosciranja i istraživanja u uvali Polače pa je 2022., na spoju pličine i obale, pronađena potopljena struktura koja svojim arhitektonskim oblikom podsjeća na ribnjak. Te 2022. je ribnjak površin-

ski očišćen od sedimenta i napravljena je osnovna dokumentacija. S obzirom na dimenzije i kompleksnost cijelog nalazišta na kopnu i u moru te na realizirane infrastrukturne projekte, ali i one koji tek slijede vezane za vodu, kanalizaciju, cestogradnju i uređenje današnje rive, velika šteta učinjena je ovome kulturnom dobru što takvi projekti nisu i nemaju predviđeno financiranje arheoloških radova u moru. Stoga je 2023. godine, u suradnji s kolegama iz Njemačke, uspostavljen međunarodni projekt, da bi se 2024. pridružile i kolege iz Slovačke.

UTVRĐENA STRUKTURA GRADNJE

Nalazište je podijeljeno na tri sektora: sektor 1 je ispred same palače, sektor 2 je pristanište, a sektor 3 ribnjak. U sektoru 1 iskopana je jedna sonda dimenzija 4x2 i dubine dva metra. Riječ je o sondi koja je najbliža samim ostacima palače, u ono je vrijeme bila kopno i u njoj je pronađeno kamenje od razrušenih zidova same palače, bez značajnijih pokretnih nalaza.

Istraživanje u sektoru 2 (pristanište i operativna obala) započeto je na južnom uglu i podijeljeno na 11 kvadranta, tj. arheoloških sondi dimenzija 2x2 metra, nazvanih slovima od A do K. Cilj je bio utvrditi i datirati način gradnje pomoću pokretnih nalaza. Vanjsko lice objekta proteže se u dužini 40 metara u smjeru sjeverozapad-jug-istok, paralelno s obalom i plažom. Slijedeći istu orijentaciju, dvije kraće strane protežu se u dužini od oko 20 metara ka obali. Na zapadu i jugozapadu objekt je bio spojen s kopnom, a za gradnju su korišteni kamen, građevinska šuta te odbačeni keramički predmeti i vjerojatno su

Evidencijski broj / Article ID: 21189774
Vrsta novine / Frequency: Tjedna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

povezani vapnom kao vezivnim materijalom. Visina objekta je 1,5 metar i nalazi se na dva metra dubine te se pretpostavlja da danas nedostaje površinski sloj nepoznate debljine od pijeska i sitnog kamenja, možda i kamenih ploča, dok je u nastavku istraživanja nužno utvrditi način gradnje pristaništa.

Sektor 3 je ribnjak dimenzija 20x20 metara koji je danas na dubini dva metra i nalazi se 30-ak metara sjeverozapadno od pristaništa. Jasno je vidljiv unutarnji zid ribnjaka koji je činio sam bazen, površinski je vidljiv i vanjski zid koji je sa strane mora bio pojačan nasipanim krupnim kamenom. U sektoru 3 iskopane su tri arheološke sonde: sonda A s vanjske stra-

ne ribnjaka na 0,8 metara dubine, a sonde B i C unutar ribnjaka kako bi dokumentirao način gradnje. Sonda B (4x4m) iskopana je uz unutarnji zid do dubine jednog metra s vidljivih pet redova kamenih blokova postavljenih na kamen-živac, a sonda C (3x3 m) postavljena je uz vanjski zid ribnjaka te iskop do jednog metra dubine. Istraživanje je pokazalo kako je unutrašnji zid bio u moru i na tom su zidu pronađeni kalcificirani ostaci morskih organizama, dok je vanjski zid bio na kopnu, unutar samog vanjskog nasipanog pojačanja. Znanstvenici su utvrdili da je područje između dva zida bilo šetnica široka tri metra i kako su svi pronađeni ostaci zidova zapravo bili temelji nadogradnji koje da-

nas nedostaju. Zbog procesa desalinizacije pokretni materijal zasad nije detaljnije obrađen, no preliminarna analiza pokazuje kako je riječ o materijalu korištenom u periodu kasne antike (4-6.st.).

Na kraju, Miholjek podsjeća kako je u podmorju otoka Mljeta, u posljednjih 15 godina, uz deset od prije poznatih brodoloma, pronađeno još 20. Šesnaest brodoloma pripada periodu funkcioniranja cijelog kompleksa, palače, bazilika i ostalih objekata. Zasad se može zaključiti kako su pristanište s operativnom obalom i ribnjak građeni te korišteni tijekom kasne antike, kao i da su sastavni dio kompleksa palače. No, istraživanja koja slijede, zasigurno će donijeti i nove spoznaje.